

Kognitiva svårigheter – hur blir det i vardagen?

Ingegerd Åhsgren, överläkare, Barn- och ungdomshabiliteringen, Sundsvall

Ryggmärgsbråck (RMB) är en komplex missbildning i centrala nervsystemet. Inlärningssvårigheter är vanligt förekommande och har uppmärksammats mer under senare år. Majoriteten av individerna med ryggmärgsbråck kan följa grundskolans läroplan, men har ofta specifika inlärningsproblem. De löper stor risk att ha långa frånvaroperioder i skolan på grund av sin funktionsnedsättning och att gå ut i vuxenlivet med bristfälliga kunskaper och en känsla av misslyckande.

Ungdomar beskriver själva svårigheter att planera, att komma ihåg, att göra flera saker samtidigt, att skriva snyggt och att hitta i olika miljöer. Det går långsamt att ta emot information, man blir trött och det blir ofta missförstånd. Svåraste skolämnet är matematik, framför allt geometri.

Neuropsykologiska tester visar för gruppen individer med RMB en intelligenskvot under genomsnittet. Språkliga deltester visar bättre resultat än icke språkliga, framför allt finns svårigheter med arbetsminne och uppmärksamhet. Det är viktigt att kartlägga starka och svaga sidor och anpassa pedagogiken därefter.

Viktiga pedagogiska åtgärder i skola och vardagen:

- ta hänsyn till långsam ”mental processförmåga”
- ta hänsyn till ökad uttrötthet, svårigheter att avgöra vad som är väsentligt i ett budskap
- förstärka med visuellt stöd, kontrollera att individen förstått
- testa färdigheter, fram för allt läsförståelse och matematisk problemlösning. Förstår individen vad som är rimligt?
- följ upp och lär ut problemlösning, träna för livet, ”praktisk matte”/pengar
- underlätta skrivandet
- minska stressnivån
- ge individen möjlighet till egen kontroll, hitta egna strategier

Slutligen

Hur omsätter vi (och förmedlar till skola och familj) våra neuropsykologiska kunskaper, så att ungdomarna blir så självständiga som möjligt rent praktiskt? Hur skapa en realistisk, någorlunda optimistisk framtidsbild?

Referenser

Dennis M et al. (1993) Oral discourse after early on set hydrocephalus; Linguistic ambiguity, figurative language, speech-acts and script-based inferences. J Pediatr Psychol 18: 639-652

MYSKO-projektet, projektansvarig Margareta Dahl, FBH, Uppsala (1995-1997): Socialstyrelsen projekt: Utveckling av allsidiga habiliteringsinsatser för barn med ryggmärgsbråck.

Orbeck B et al (1997): Kognitiv funksjon hos unge voksne med ryggmargsbrokk. Tidsskrift for Norsk Psykologforening 34:401-407